

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИЈАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ

Број поштанског чековног рачуна 53.191 Администрација: Клеа Михајловић 46/1	Уредници: АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ	Београд, 15 децембра 1929. БРОЈ 21 — 24 — ГОДИНА X	Власник за А. Ж. П. МИЛИЦА ДЕДИЈЕР	Издање 1 и 15 у месецу. — Годиниша претплата 48 дина. За иностранство 60 дина. Примерак 2 динара
--	---	---	---------------------------------------	--

АПЕЛ

ЈУГОСЛОВЕНСКОГ НАРОДНОГ ЖЕНСКОГ САЗЕЗА

На скупуштини Југословенског народног женског савеза донета је једногласна одлука, да се упути апел свима женским удружењима која нису чланови Југословенског народног женског савеза: да ступе у чланство, и да све жене, које по разним организацијама улажу много труда и добре воље за стварање бољег живота наше државне заједнице, сарађују груписане и у споразуму на свима пољима нашег јавнога живота.

Поздрављајући овај закључак скупуштине Савезне, „Женски покрет“ доноси апел, који је Ујарва Савеза упутила женским друштвама:

„Онога дана, када су се остварили идеали нашег народа из свих покрајина, да створе једну јединствену државу и свим својим моћима уине да она остане снажна, удружена жена које раде на хуманом, културном и социјалном пољу из свих делова наше Краљевине, почела су да се групишу у Народни женски савез.

И ако је ово груписање у минулом периоду од десет година имало и тешких криза, које су прешле да се дубоко уздрмају, напредују Народни женског савеза се није могло стаати на путу; он се развијао и по броју својих чланова и у своме раду. Народни женски савез је увек доследно шло своје узвишеноме циљу: да оближи све жене из наше домовине и окупи их у раду на националном, културном и социјалном пољу ударајући темеље духовном јединству нашега народа.

Овогодишња Скупуштина у Салишу, била је једна од најубедљивијих, и по резултатима рада и по броју делегата. На њој су се прећресала питања која задире у животи целокупног нашег народа и јасно се испитало да се она могу решити само заједничко и поштомом сарадњом свих наших друштава.

Скупуштина Југословенског женског савеза у Салишу донела је једногласну одлуку, да се и она женска друштва, која се налазе ван наше заједнице, позову да ступе у Југословенски женски савез, уверена да не могу постојати препреке нашим женама да се све жене удруже у једну снажну целину, како би ишло боље одговорито очекивањима, које наш народ у наше жене пољазе.

Позивајући вас да присјутите Југословенском народном женском савезу, ми вас молимо да примитише наше срдчане поздраве.“

ЖЕНЕ У БОРБИ

У последњих 150 година звучи из културне и социјалне историје човечанства један есним погледом: некада је као оштри крик појединца у коме су сто-критичне жалбе и патње хиљадама немих, понекад је као бучан акорд милиона, налик рађућеним морским валовима — борба жена за правду. Та борба је основна мелодија, која се парфарава на стоголе и стоголе павина кроз све њихове акције и покрете. У онот јесењег дана године 1793, када је под лигионом Француске револуције пала лепа глава прве свесне поборнице за женска права, Olympe de Gouges, на до данашњих дана — када жене свих континената вежу највеће идеје оне правде, која ће постати некада основа за међусобан живот народа, — покрет жене у је суштини један исти. Борби противу ропства слободу, придржују се борба за економску независност, за право на рад, и она се појачала борбом за политичку равноправност са мушкарцима, све оно везано је борбом за победу етичког и моралних принципа у животу појединца, друштва, државе, међународна — увек је пољазна тачка правда.

У бори револуционарног доба, у борби за један праведни друштвени поредак, био је створен први политички програм. У прокламацији за права жене је године 1789 Olympe de Gouges поставила темеље најшор борби: „Заједница мушкараца и жена саставља народ, на коме је саграђена држава; законодавство мора бити

израз воље ове заједнице. Стога морају све грађанке, исто тако као и сви грађани — лично или преко изабраних представника — сарађивати на формирању заједнице. Она мора бити за све једнака. Стога све грађанке и сви грађани морају имати слободан улаз у све јавне службе и позиве, и само њихове врлине и таленти смеју бити оцена за њихов јадоб.“

Крик ове страсне поборнице за женска права и њен позив: „Жене, уједините се, поставите против сваке суворе силе снагу разума и правде“, добио је после три године одјека у Енглеској. И ако та одјек није пробудио масу жене, него само једну, ипак је та једна у својој душој и искреној љубави за слободу и правду дала позитивни генерацијама жена једно снажно оружје — ново сазнање. Mary Wollstonecraft-Godwin је године 1792 писала у запису идејног борца „Одбрану жениних права“, која је још и данас дала феинистички програм. У тој „Одбрани“ и у своме роману „Women's rights“, која је изнашо после њене смрти, формулисала је многе истине, које су у то доба деловале револуционарно. Да нагласимо само једну. Она каже: како стоји жена ниско морално и интелектуално, то алгодну не одговара њеној правој природи, већ је последњи њенот напитања и социјалнога положаја. То сазнање ју је морало нужно довести до тога, да без страха разглотати највећу срамоту за жену свих векова — проституцију.

Она прва поставља ради тога захтев једнаког мора на оба пола, јер каже: само један морал за мушкараца и жену гарантује уопште морал.

Две храбре, неустрашине жене су крвем Х века дала женама целога света идејни програм за њихову борбу, и данас се милиони сакућуља да извојују њихову борбу. Глас у пустињи нескрених конвенционалности, које су гушиле сваки слободнији покрет мисли, у пустињи страних предрасуда, које су биле руски оклоп за жене тадашњег доба, оживео је после дугих година и јаче је одјекују у душама и мозговима позитивних покољена жена, јер је, поред свих ранијих тешкоћа, жене гљачало још и економско питање и бездушно рушило њихова дотадашња заговоришта — домаћа огњаришта. Идеје њене ванредно далекихових жена, некада исмеване и презрете, покрећу се све жене, које неће да буду паразити друштва, човечанства, већ хоће да све своје моралне и интелектуалне снаге ставе у службу његовог напретка.

Данас немо више гилотине, која би угушила праведну реп, данас су они који исмевају покрет жена, сами предмет посмеха, јер омаљовавање показују само своју инфериорност и незнање. Жене су у черстим редовима пред вратима јавнога живота, и нема снага која би их могла опет потиснути у лажни свет застарелих традиција и реших предрасуда. Данас борби жена за правду стоје другогача противници, но што су раније били — гилотина, исмевање и презирање. Ти противници заиста не могу ни порушити ни зауставити њихову борбу, али је

могу поставити на лажну светлост. Они су ефемернога значења, али су ипак такве природе, да могу компримовати чисту борбу за правду и уважити њене прве светле почетке. У сваком идејном покрету лежи снакост дилетантизма, јер сваки такав покрет мора имати своје крилатице у којима је изражена његова идеологија. У колико покрет више јача, у толико је већа опасност од дилетантизма. Крилатице се брзо знаште, лако је обавити их у фразе и растегнути их по милој вољи. У сваком покрету — па и у нашем — увек се нају личности, које више мисле на признање него на саму ствар, и оне мисле да је у крилатицама, нарочито ако су лепо удељене, суштина борбе и покрета. Оперисање са таквим крилатицама које немају основу у дубоком познавању целокупнога проблема, може брзо привући паљку масе, али уједно удара борби и покрету жаг неизобилности. Истина такво заваривање, масе често нагрђују признањем, јер не виде своју штету. Али, такав дилетантизам није само нешпотнога разлика између оних, које треба привући, већ он корумира борбу и понижава је до демагогије. Против дилетантизма, који заварива и компромитује, треба повести исто тако одлучну борбу, као што су је некада повеле прве поборнице за женину правду против гилотинарских лажи и предрасуда. Тај дилетантизам је отворен за чисту борбу, и гура је са правобитног правог пута на класаве странпутице.

Кроз различите борбе су ишле оне, које су нам криле путеве, само да нам очувају чисте идеје. Историја

феминистичког покрета је пуна примера како су палили борбу, јер нису допустили да борба жена за правду скрене са правог пута, који су трансирале преко жртве. Југословенске жене су тек у ствари своје борбе, оне тек схватиле борбу, и стога оне не смеју допустити да им борбу квари покрет дилетантства, који компромитује. Оне то не смеју допустити, ако осећају истинско поштовање према овима, које су им помагале у свом духовном развоју и обогатиле новонађеном новим идејама, попуштају га тако на виши степен културе.

Љубљана

Штеби Алојзија

Дана Голиа-Коблер

Потпредседница Женског покрета у Љубљани

Словенски уметнички живот открива се тежак губитак: 27 октобра т. г. умрла је у 38 година живота пијанисткиња Дана Голиа-Коблерјева, која нас је толико пута својом префињеном уметношћу овајвала летомом.

Дана није била само као уметница вредна све пажње, него је била и као човек високог над скалдичким нивоом. Њен карактер као камен, њена љубавност као мекка мелодија, њено схватање живота као свеж дах са наших планина — то је била Дана, коју је свашто поштовао ко ју је познавао.

Од како је био основан у Љубљани Женски покрет, она је била његова предана чланица и подпредседница, и цело време своје претекне болести она је била у духу са нашим радом. Она је била и по срцу и по разуму феминистичка каквих је мало и које је није било никак речи на челу своје идеје, а уметнички извођач у души. Добар, племенит човек нас је напустио, зато не бити њена успомена трајно међу нама.

Љубљана

Штеби Алојзија

Резолуције са скупштине Југословенског женског савеза

На годишњој скупштини Југословенског женског савеза, одржану у Сопиту 6, 7 и 8 октобра т. г. после проучавања реферата и образложења предлога, донете су следеће резолуције:

I.

На предлог председнице комисије за Мир и Арбитражу, г-це Милице

Трпавић, професора, донете су следеће резолуције:

1. Наше женске организације озбиљно прате рад Друштва Народа, оне жеље да се међу њима генерално припреме експерти за појединачна важна питања, на првом месту питања манија, социјално-игњичку заштиту жена и деце и т. д. Стога да се замоли Министарство иностраних дела да стави одређени експертски сваб потребан материјал на изучавање а по могућству у свакој прилици да им олакша одлазак и боравак у Женеву.

2. Да се преко Интернационалног женског савеза и Интернационалне лиге жена за право гласа пошљу и попуру им имена наших евентуалних кандидаткиња, које би могле конкурирати на урвачњена места у секцији Лиге Народа.

3) С обзиром на изванредно велики значај Друштва Народа за рад и живот наших Београдских жена и на националној потреби да страни све узпона спрему, интелигенцију и вредност наше савремене жене, молимо да се по примеру осталих држава у наше делегације за друштво наплати именују и жена.

4. Озбиљног прилика на Балкану захтева будућу пажњу и интелектуалну сарадњу наших Београдских држава. Како председница Лиге жена за мир и слободу, која ради да се дође до сазнања да у данашње време све државе морају решавати своја спорна питања путем конференција и арбитраже, на основи темељног, узajамног позивања, предлаже да се бујна и плодна друштвена, трговачка и туристичка упути са скупштине поздрав и понуда за расветљавање и решавање културних, просветних и економских проблема за мир на Балкану.

II.

На предлог председнице комисије за Штампу, г-це Милице Симић, донете су следеће резолуције:

1. Да се сви редакцијски упути моље да у својим листовима установе рубрике које би служиле за проплату женина рада.

2. Да се што пре створи организацијски женска журналстичка.

3. Да Савез систематски организације предавања преко радија са темама које би биле у духу општих феминистичких идеја.

III.

На предлог г-ђе Др-лече Перић, професора, председнице комисије за Емиграцију и имиграцију донете су следеће резолуције:

1. Да се по реорганизацијој комисији и почетком XX века) жене са оваквим тежмама најчешће су на првом колу.

1906 године ова млада девојка има око 25 година, што значи да је рођена 1881 године. Треба знати да је 1892 године лист „Бранка“ (бр. 118) забележио као велику новост да су те године отворене пуне женске гимназије у Загуби и у Загребу, и да је њихово постојање било једно велико питање од тога да ли су жене доволно умно развиле, да им се може дати чак и матура. Кад се то зна, онда није чудно што се једна личност у нашој приповести, неки офидир, одлучно противи томе да девојке опште читати. Оне, вели он, треба да се спремају да буду само домаћице и домаћине. Наша Јунакиња живи у то доба, кад се код нас још у главном, с неповољем, па чак и непријатељски гледало на образоване жене. Она је добила једно непотпуно образовање које јој је оставио нечиту и незадовољну жену. Она је била и домаћица, а она је била и домаћин. Назад био је у чету је морала постоје IV разреда гимназије да прекине школовање. „Седам се добро, пише она, оног судбоносног дана уписивања кад сам, скривена из једне лесе очараник пакла!“... (стр. 25)

Али, и то мало школо пробулоду

је, предвиђене према Статутима Савеза, успостави што ужа сарадња представника ове комисије са постојећим исељеничким органима у земљи.

2. Да ова комисија поведе иницијативу и споразумом са главним приватним исељеничким организацијама испита могућност и потражи најфикаснији метод за трајну кооперацију исељеничких организација у земљи.

3. Да се тражи од министра Социјалне политике и народног здравља да из исељеничког фонда омогући плаћање за лечење оболеле деце сиромашних исељеничких породица.

4. Да се тражи од Господина Министара Социјалне политике и народног здравља да за бродарске комесаре бр једанут годошње одреди и стручно спремене жене.

IV.

На предлог председнице комисије за Заштиту деце, г-це Милице Атанковић, донете су следеће резолуције:

1. Да се замоли Господин Председник Владе и Господин Министар Социјалне политике и народног здравља, да се хитно приступи изради новог закона о заштити деце и младости.

При изради закона да се консултује и мишљење представница Ј. Ж. С., као искусних раденица приватне иницијативе. Принципи новог закона да буде у главном тај да се практични рад на заштити деце што више поверава приватној иницијативи, а државној самој строго контролисана и снажно морално и материјално потпомогнута од државе и самоуправних тела.

2. Да се замоли Господин Председник Владе и Господин Министар Социјалне политике и народног здравља, да у државном буџету повећу партију за заштиту деце, и да се захтева од свих самоуправних тела да у својој буџетској кредитице за рад на заштити деце.

3. Скупштина Народног женског савеза изражава жељу да савезна државна у своје раду на заштити деце ступају што више у тесну сарадњу са државом и самоуправним телма, да се створи организација свог рада што више поверавају стручним лицима.

V.

На предлог председнице Комисије за женски рад, г-це Милице Симић, донете су следеће резолуције:

С обзиром на то да је положај жене у позивима још неповољан, неопходно је потребно да се жене што чвршће организују. Према томе се доносе следеће резолуције:

је у патењу и даровитој девојци духовни живот. Она и даље жулно мисли, а поред себе нема никога ко би је разумео и ко би волео она што и она воли, све њене сестре. Живи у паланци, а жуди око не немају унутрашњег живота, хипокрити су, следи су за леутоу њене душе и муче је. Она је у таквим околностима кад наилази у великој вароши једна млада професор. У жељави симпатична, разумљива и милостиве и благе рече, сву снагу своје лете и наивне душе она улаже у љубав према професору, јер јој се чини да јој он све то даје. Међутим, тај професор, у ствари човек гоштинца и сувопаран, није дуритив човек великом љубављу. Она се у свом животу никако не види шест месеци, а тек прешапује. Она се дописују, и док она умире такорећи, он још шаље „комплименте“ због њених лепих писам. Професор не појима њену живу и осетљиву душу, и кад она пати, саветује јој да чита физиолошку која „учи како мисли се у свом животу како била заваљујемо ништа друго до привилегио или неправилно функционисање појединих органа“ (стр. 44). Она има за њега неограничено дивљење, мада је понекад била тога да се освести: понекад ми се „чудни нешто затрвани димозим“, пише му

1. Да Народној женски савез ради у свакој прилици на томе, да се женама отворе све гране државне службе, и да у томе настају потпонамне све акције професионалних организација.

2. Да Народној женски савез ради на томе да се свада спроводи принцип: једнак рад — једнака награда.

3. Да Народној женски савез брани заштитно законодавство за жене и жене мајке да би се тиме заштитиле будуће генерације и привредна снага жене.

VI.

На предлог председнице Комисије за правну једнакост жена, г-це Милице Влајић, адвоката, донета је следећа резолуција:

Да се замоли Господин Председник Владе и Господин Министар Правде да сви закони који се доносе у нашој земљи, буду базирани на принципу потпуне равноправности мушких и женских грађана наше државе.

VII.

На предлог председнице подкомисије за кинематограф, г-це Милице Симић, донете су следеће резолуције:

Схватити од колике користи може бити употреба биоскопа за васпитање, како омадине тако и широк публике. Н. Ж. С. жељи да се потпомогне ово средство за просвећивање народа, и уједно тражи да се отклоне све негативне стране, које досадашњим увођењем у праксу извођења биоскопа прете да често угуче корисне његове стране. Из тога разлога скупштина Н. Ж. С. доноси следеће одлуке:

1. Да се замоли Г. Министар Просвете и Министар Унутрашњих дела да се што пре донесе модеран закон о биоскопу.

2. Да се на све васпитне школске и хигијенске филмове укине царина при увозу и извозу, било да се ти филмови дају под закуп или у зајам неким организацијама или приватним лицима.

3. Да се обрати највећа пажња на васпитну страну филмова, како они су за омладину, тако и за вајширу публику, и да се већа пажња обрати на хигијенске услове биоскопских дворана и на њихову сигурност.

4. Да се тражи од комисија за преглед филмова да изостављају оне филмове, који подривају морал и припремају духовно подривање рата. У истом циљу обратити се и сопственима домаћим филмским предузећама.

5. Да се у нашој земљи приступи стварању филмова, који би приказивали

једном (стр. 27). Али, она не би могла поднети то развојерне, зато брзо долазе. Али се и не променило своје мишљење о њима.“ (стр. 27).

Дирљиво је њено сунвише наивно одушевљење за професора који се учи о њевој паланачкој девојци са четири разреда гимназије, недостижан по образовању и интелигенцији. Рано лишена школе, она има врсту култа за професора, али се професору са њимом и слепом вером да школа недовољно даје велику вредност личности. Она га назива „човеком високе интелигенције и широких погледа на свет.“ (стр. 11) За његов кратки боравак у њиховој вароши пише: „Ваш пролаз кроз наше место био је велики догађај. Појава орава међу врљанима, појава које морало остати трага.“ (стр. 11) Довољно су ова два сирота да се да види колико је сирода девојка била наивна, колико спапа за стварност. Њен професор није у животу ни патио ни волео, ње је живео спокојно и раднички, а њени живише се додире бојати и бањети се узумом прапика за гојење свима.“

По свој прилици он ју је увео у идеје Савезара Марковића, и она их је примала са одушевљењем и наивношћу који су нерадоживи до њене личности. Паланци, пише она,

Вук Оловојић (Љубица Великиновић-Поповић)

Претеча

— Писма једне паланчанке —

Београд, 1929. Страна 98, цена 15 динара.

Претеча је дирљива и наивна историја једне девојке која спада у једну од првих генерација наших жена које су, под утицајем школе, почеле осећати недовољну потребу да живе интензивнијим духовним животом. Ако би ко хтео да пише историју идеја код нас, историју наравно љубав и љубав наравно школских жена за пунији и бољи животом, пунијим него што су са имале њихове матере, које су већином биле искључиво домаћине. Једна од првих, она живи богатим унутрашњим животом и жељи да од себе створи израјну личност. А у оно доба (кресати XIX

вали све лепоте наше земље, нашег народног живота, обичaja и ношње, у циљу како међусобног упознавања другог народа, тако и упознавања других народа.

6. Да се створи чврста веза наше земље са Међународним биром за измену филмова, који имају за циљ интелектуално, физичко и морално васпитање омладине.

7. Да се постојећу за јавни контрол Н. Ж. С. свиме већином домова разних женских организација, и да се на једном заједничком вечеру прикаже живот и рад савесних друштава.

VIII.

На предлог саржевског дела управе Н. Ж. С., Организације учитељства и Набавки из Београда и Друштва

учитељства из Љубљане, донета је следећа резолуција:

„Скупштина Југословенског народног женског савеза констатује једногласно да је Уредбом о додацима на скупшћу од 17. априла 1924. године учињена чиновничким брчаним другогме велика неправда, јер чл. 11 Уредбе одређује: „Ако су муж и жена активни државни службеници у истом месту, не могу обоје примати потпун лични додатак на скупшћу. Један се смањује на половину. Ако додаци нису смањени, смањује се мањак.“

У име правде и здраве политике поновно тражимо да се тај члан укључи и да они чиновници, чиновници и чиновнице, који живе у законитом браку, буду једнако награђени, као и остале њихове колеге.

обавезне, да организују и финансирају ове установе.

5) Воде их службени лекари са квалификацијом опште медицине, а од се њих тражи додатоком биолошко познавање и социјална свијест.

Стоменула сам већ прије, да је било еугеничких мјера с обзиром на здрав брак у најважнијој историји (код Живова, Грка, Индијана итд.). Од XIV стољења веће појављују се те мјере прецизирање — не додуше у овим законима, али нарешбо — него у форми романа. Од њих познати су романи Тома Моруа и Кампанела. Роман последњег — зове се *Stommatat* — препоручује изјавне мере, да би се одјељовало здраво потомство и. пр.: будући брачни другови треба да се допунују здравом и телесном интелектуално са швабом физичком конструкцијом, треба да одлажу жене физички здраве и лијене. Дан и сат најновијих пројекција траже да одреде астрономи и лекари.

1768 изишао је у француској роман „Република филозофа“ у којем се за женица тражи могућност, да се вјери о телесним особинама своје жене, како како се не би рајала слаба потомство.

Осим другова имају ови предлози један специјални недостатак, јер се одnose само на испитивање жене и њених квалитета, а мушкарцу и његаде било могуће уносити у брак болести и неспособности.

Много озбиљнији предлози били су тефер Франка, оснивача хигијене, који је крајем XVII вијека тражио, да женици измјене под заклетвом истинита уверења о здрављу; а да се брак у случајевима епилепсије, туберкулозе и венеричких болести забрани.

Много прије него на европском континенту регулисале су законем своје северно америчке државе брак и венчање. У 1813. је у Пенсилванији, у виду закона, издат предлог, 1893 забрањено је у држави Connecticut под тешком казном склапање брака људима са венеричким оболењима, идиотизмом, епилепсијом или каквом психозом. У Вашингтону је забрањено ступити у брак алкохолчијарима и бесценима од отворене туберкулозе. У 1913. је у Пенсилванији за дозволу брака поштом службено лекарску уверење. Од она свака од уједињених држава увела је изјавне законске мјере за заштиту брака — већином у форми добровољних изјава, које су гарантовале заклетвом. У Мексику постоје веома стегне мјере. Надаћемо се склапање грађанских бракова стоје под контролом народног брачног института, и ниједан брак не важи, док не добије дозволу тог института. — Све су те мјере у Америци, (чак и — по нашем схватању дивљем Мексику — примљене одмах, без икаквог отпора.

У Европи је Шведска прва забранила склапање брака болесним људима. Јеницима дају изјаву о свом здрављу, а на часни начин у случају преваре — преварени има право да тужи, а онај који је варо бива кажњен затвором од 2 мјесеца до 2 године. — Сличне законе имају Данска и Норвешка.

У Њемачкој је покретно питање хигијенске заштите брака 1908 године Ернст Насел, Савез Момиста уочио и предлаже представку њемачком парламенту. Уочио је да будући брачни другови поред осталих докумената поседују и уверење, да су саветовани од лекара о дужностима у браку. Представка је образложена ријечима: „Човјек савјесно истражује порекло својих коња, паса и говеда прије него што се паре, а кад сам склпа брак не само рачуна ни о свом, ни о душевном и телесном здрављу свог будућег друга. — [Парламент је тада тај предлог одбио без образложења.

1916. и поново 1917, предао је парламенту исти тај предлог, „Друштво за расну хигијену“ помогнуто

од 11 других друштава социјално-хигијенског сјмјера (повољна од тих била су женско и проглашено). — И ако је после милог додатока парламентар дефинитивно одбио тај предлог 1917 са мотивацијом: да се „човјечанство не може усавршавати као животине“ — већ је 1916 године „Дружење за чување народне снаге“ веома енергично прогларовало здраву олабу у правцу осигурања здравих бракова и здравог потомства тражењем лекарског уверења о здрављу при ступању у брак.

Тек је свјетски рат Њемцима, као и другим народима отворио очи и уверио их, да ће велике квантитативне губитке најбоље паралисати — а да у будућности осигурати егзистенцијалну расу — квантитативно јакне Јеницима. Сакупивши сав пређашњи рад у једном смислу — отворено је 1919 прво брачно савјетовалиште у Берлину. —

1920 године је ъемачки парламентар изгласао закон, по којем су органичани уставна, при којима се склапају бракови — обавезни дјелити иупте о потребном лекарском прегледу при ступању у брак — живим радом и познатим прогларидијатичким летима.

1922, 1925 и 1926 донашани су закони за поједине покрајине, по којима се оснивају брачна савјетовалишта при општинама и срезовима — и закон за издавање службених лекарских уверења при склапању брака. До 1927 било је у Њемачкој 120 таквих савјетовалишта; а стално се припремају за ступање нових.

Поред бечког савјетовалишта, које већ пет година показује сва већу фреквенцију, лијене успјехе са савјетовањем — оно је њим радом научно и велики број интересантних квалитетних података — поред тог за сада јединог аустријског савјетовалишта — треба навести Турску прогларовану од 1921, има најстроже законодавство за хигијенску заштиту брака.

Прије ступања у брак сваком се мушкарцу у Турској републици провјери идентитет, провјери се, да ли се налази у списку легијатара — и тек тада мора да се подвргне строгом прегледу службеног лекара. У вјерених приватних лекара имају важност и даље потврђена од које свјетске власти.

И ако се свагда уједи не прерау строгог кажњава — резултати нису најбољи из два разлога:

1) Супротно схватању XVI и XVII вијека, када се тражило уверење само о здрављу жене — овај модерни турски закон тражи строги преглед мушкарца, а женама да се прегледују „као откритици лијености тубера“. И данку је јасно, да је такав преглед изумру — и да ће потомство бити угрожено са стране мајке на пр. Тв.

2) Разлог за спровођење овако строгог мјера — које нису оправдане ни са медицинског становишта, нити су практично лако поведиве — фале мање више у свим земљама културни 5000. до 100.000. туберкулоза. То није само велики акутни губитак, него су ти сви људи извор зарез за чланове својих фамилија. Наши алкохолчијари без ограничења рајају душевно и телесно неотпорне и бољесне потомке. Код нас је још не-

V. Наше прилике.

Да детаљно изнесем опис наших прилика, које у Форварду да се код нас не налази, ја не могу. Јасно, да брачно у смислу чувања народне снаге — био би предмет засебног предавања. Летимично само морам споменути, да наша држава — и ако има један од највећих¹⁾ natalитета показује слаб приради раст великог морганитета. Код нас годишње умире 5000. до 100.000. туберкулоза. То није само велики акутни губитак, него су ти сви људи извор зарез за чланове својих фамилија. Наши алкохолчијари без ограничења рајају душевно и телесно неотпорне и бољесне потомке. Код нас је још не-

Брак и политика у социјалној политици

— Наставак —

IV. Брачна савјетовалишта

Која је најчешће овим предавањем обратила пажњу слушаоца на једну у северним и северозападним земљама Европе, Америке и неких источних земаља — већ доста дуго познату установу, преко које се врши квалитативна, а с њом и велики квантитативна политика популације; којој установи је сврха да изворено само са реформама брачног закона, са економском заштитом брака — упућује народ, како ће очувати способност за здрави брак, за здраво потомство — и тиме за здрав и срећан народ.

Ове се установе зову брачна савјетовалишта.

Прије него ли се почну оснивати овакве установе — свакако би боље било, да се народи систематски упознају са хигијеном опште, а са еугенијом и расном хигијеном напосе. Али, не желећи губити времена сви су прије споменутих организација отворили и успели брачна савјетовалишта — преко њих организовали хигијенску пропаганду. Још је један разлог руководио те народе за истовремену акцију. Хигијенска пропаганда успјешно се може вршити само помоћу школа, а да не би сав овај народ који је већ одмакао од редовних школа, а да остане без могућности таквог образовања дају му брачна савјетовалишта прилике чисти опште принципе за чување здравља спец. брачног живота и пружити му директне личне упуте, как му затребају.

која „труди и сагорева у својој „људци“, треба „пружили не пресејне већ фидијелне школе, а да остане без могућности таквог образовања дају му брачна савјетовалишта прилике чисти опште принципе за чување здравља спец. брачног живота и пружити му директне личне упуте, как му затребају.

Уопште, њена душа, маља, свења и нова, нико небазиран, све утиске прима јаким и са одушевљењем, као да је дјетина. „Страно сам се заносила музиком.“ пише на једном месту. „...и позориште сам обожавала. С каквим сам побожим дрхтањем слушао шта ми је кој рибик, мелодичар М. причао о М. Х. Т.“ (Стр. 26). Исто тако воли и природу.

Али, и поред тог развијеног унутрашњег живота који јој пружа живања, она није срећна. Она осећа да ни добар друштвени поредак ни напредовање науке не дају људима срећу. Срећу даје само љубав; њен живот је испуно трагедија зато што је она професор није волео. Равнодушност с његове стране узбрала је њену болест и рану смрт.

Прејеча је интересантнија по својим тежинама него по својим унутраш-

Као примјер дјелокрупа брачног савјетовалишта нека нам послужу савјетовалиште у Хамбургу. Њему је задаћа:

- 1) обавјештавати људе прије склапања брака о социјално-етичким, здравственим и правним проблемима, који могу настати у браку —
- 2) за време брака упућивати их на потребне медицинске правне и етичке мјере; објашњавајући и ублажавајући неспоразуме; у најгорем случају — кад заједнички живот постане немогућ — упућивати како да се прелевје растава брака без повреде људског достојанства (са женске или мушке стране) имајући увијек у виду, да је цијелој тој акцији циљ осигурање *Wohlfahrt* и *Wohlfahrt* душевна и телесна развој.

А ствари програм рада за оваква савјетовалишта примљен је и проводи се у Њемачкој у главном овако:

- 1) Брачна савјетовалишта дају упутства за чување здравља нарочито у доба биолошког раслопања, оном; она објашњава појаве за време пубертета, приправља људе за брак, изјавје уверења о здрављу при склапању брака.
- 2) Одраже предавања о хигијени у школама и изворним уџбеницима, проплагаи илеу еугенике и расне хигијене летима, чланцима и филмовима, васпитава народ да сам тражи савјете — и настоји да искључи сваку присилну мјеру.
- 3) Савјетовање — у везе бесплатно.
- 4) Општине — у Њемачкој — су

њем живот који није достигао сву дубину и ширину. У једном тренутку обрнуо се ка њима она се онако исповеда својим пријатељу, професору: „Некад помислим да је моја улога на свету завршена, јер не осећам ни трунке воље ма за какав посао. Радим механички оно што ми одреде, и с ужаком осећам ишчезавање своје личности. Сад више не уображам да ми је потребно ићи циљ живота, створити нешто што ми оставља трага мојој појави.“ (Стр. 73). Она говори о свом унутрашњем немирно. То је писано још 1907 године; она је онда била једна од ретких жена код нас које су сматрале да је сваком човеку додељена нека улога на свету; које су тражиле циљ свога живота и које су се осећале као изгубљене личности. Све је то било ново за она доба, а важно је што наговештава нову епоху у животу наших жена, епоху дубоког унутрашњег живота и духовног и душевног стварања.

Београд.

Вукосава Миојевић

Умољавују се претплатници да измире дјелну претплату на „Женски Покрет“

